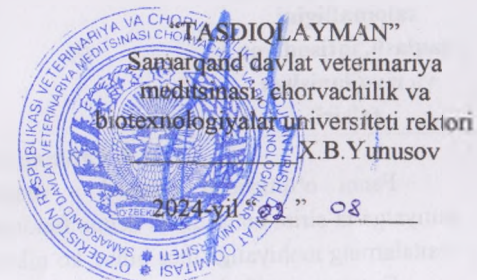

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
SAMARQAND DAVLAT VETERINARIYA MEDITSINASI,
CHORVACHILIK VA BIOTEXNOLOGIYALAR UNIVERSITETI

OFATLARNING JAMOAT SALOMATLIGINI SAQLASH, IQTISODIYOT
VA RIVOJLANISHGA TA'SIRI

FANINING O'QUV DASTURI

Bilim sohasi:	800000 -	Qishloq, o'rmon, baliq xo'jaligi va veterinariya
Ta'lim sohasi:	840000 -	Veterinariya
Mutaxassislik:	70840111 -	Favqulodda vaziyatlarda veterinariya nazorati va jamoat salomatligini saqlash

Samarqand-2024

Fan/modul kodi OJSSIRT1106		O'quv yili 2024-2025	Semestr 2	ECTS – Kreditlar 6	
Fan/modul turi Majburiy		Ta'lim tili O'zbek		Haftadagi dars soatlari 8	
1.	Fanning nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)		Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)
	Ofatlarning jamoat salomatligini saqlash, iqtisodiyot va rivojlanishga ta'siri	90		90	180
2.	<p style="text-align: center;">I. Fanning mazmuni</p> <p>Fanni o'qitishdan maqsad – magistrantlarni ofatlarning iqtisodiyot va jamiyatga ta'sirini tahlil qilish uchun fundamental iqtisodiy bilim va asosiy iqtisodiy vositalarning mohiyatiga mos bilim, ko'nikma va malaka shakllantirishdan iborat.</p> <p>Fanning vazifasi –magistrantlarni ofatlarning jamoat salomatligini saqlash, iqtisodiyot va rivojlanishga ta'siri bo'yicha nazariy bilimlar, amaliy ko'nikmalar va jarayonlariga uslubiy yondashuv hamda imiy dunyoqarashini shakllantirish vazifalarini bajaradi.</p> <p style="text-align: center;">II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari)</p> <p style="text-align: center;">II.I. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:</p> <p>1-mavzu. Favqulodda vaziyatlarda tavakkalchilikni boshqarish va rejalashtirish</p> <p>Tavakkalchilik tushunchasi, mohiyati va mazmuni. Rejalashtirish. Fuqaro muhofazasi rejalashtirish haqida tushuncha. Fuqaro muhofazasi rejasiga qo'yiladigan talablar. Fuqaro muhofazasi rejasini ishlab chiqilsh uchun kerakli ma'lumotlar.</p> <p>O'zbekistonda favqulodda hodisalar va tabiiy ofatlarga qarshi kurashning rivojlanish bosqichlari. Institutsional va huquqiy asoslar. O'zbekistonda favqulodda hodisalar va tabiiy ofatlarga qarshi davlat dasturlari. Mahalliy hokimiyat organlarining roli va mas'uliyati.</p> <p>2-mavzu. Iqtisodiy bazis tushunchalari</p> <p>Iqtisodiy ehtiyoj tushunchasi. Iqtisodiy ne'matlar va ularning xususiyatlari. Iqtisodiy resurslar va ularning turlari. Alternativ xarajatlar va ularni aniqlash. Qaytarilmaydigan xarajatlarning vujudga kelishi. Ishlab chiqarish imkoniyatlari va uning ahamiyati. Ishlab chiqarish imkoniyatlari chizig'i. Ne'matlarni bir-biri bilan</p>				

almashtirish (transformatsiya) koeffitsienti. Bozor iqtisodiyoti.

3-mavzu. Tabiiy ofatlarning turlari tavsifi, chastotasi va global darajada ta'siri

O'zbekiston Respublikasida qabul qilingan me'yoriy-huquqiy hujjatlar. Tabiiy ofatlarga umumiy tavsif. Tabiiy ofatlarning turlari. Ekologik tushdagi favqulodda vaziyatlar va ularning oqibatlar. Sel ketish, suv toshqinlari, zilzila, kuchli shamol, yong'in, texnogen ofatlar. Texnogen favqulodda vaziyatlar va ularning oqibatlar. Tabiiy ofatlar chastotasi. Tabiiy ofatlarning global ta'siri. Tabiiy ofatlarni bartaraf etish bo'yicha qabul qilingan chora-tadbirlar.

4-mavzu. Aholi farovonligining o'sish ko'rsatkichlari

Iqtisodiy o'sish. Aholi farovonligining iqtisodiy o'sish ko'rsatkichlari. Aholi jon boshiga to'g'ri keladigan yalpi ishlab chiqarish mahsulotlari va unga ofatlarning ta'siri.

Aholini favqulodda vaziyatlarga tizimli kuch va vositalarini favqulodda vaziyat ruhida muhofazaga tayyorlash. Fuqaro muhofazasiga o'qitishning tamoyili va uslublari. Fuqaro muhofazasi bo'yicha amaliy mashg'ulotlarni rejalashtirish, tayyorlash va o'tkazish.

5-mavzu. Iqtisodiy o'zgarish omillari

Iqtisodiy omillar va uning asosiy elementlari. Omillarning mohiyati jihatidan tasniflanishi. Iqtisodiy o'zgarishga ta'sir ko'rsatuvchi omillarning tasnifi. Iqtisodiy zararni kelib chiqish mexanizmlari. Yuzaga keladigan iqtisodiy zararlarni bartaraf etish strategiyasi.

Favqulodda vaziyatlarda iqtisodiyot tarmoqlarining barqarorligi. Favqulodda vaziyatlarda iqtisodiyot tarmoqlari barqarorligini ta'minlash tamoyillari. Iqtisodiyot tarmoqlarining barqaror ishlashini oshirish omillari.

6-mavzu. Taklif va talab asoslari

Talab tushunchasi. Talab chizig'i. Talabga ta'sir qiluvchi omillar. Talab miqdorining o'zgarishi. Talabning o'zgarishi. Taklif va taklif miqdori. Taklif chizig'i. Taklif funksiyasi. Taklifga ta'sir qiluvchi omillar. Taklif miqdorining o'zgarishi. Taklifning o'zgarishi. Talab va taklif qonunlari. Favqulodda vaziyatlarda iqtisodiyot tarmoqlarida talab va taklif muvozanatini saqlash.

7-mavzu. Narx belgilash tamoyillari

Narx tushunchasi, tamoyillari va funksiyalari. Bozor sharoitida amal qiluvchi

narx turlari. Narx belgilashda iste'molchi ortiqchaligini egallash. Monopol hokimiyat va jamiyat farovonligi.

Iste'molchilar daromadiga ko'ra narxlarni belgilash. Mahsulotlarni xarid qilish uchun qo'shimcha iste'molchilarni jalb qilish. Turli xaridorlar uchun turli narxlar belgilash (narx diversifikatsiyasi).

Iste'mol hajmiga ko'ra narxlar diversifikatsiyasi. Tovarlar kategoriyasiga ko'ra narx differentsiatsiyasi. Mahsulotlarga bo'lgan yuqori talab davrida narx berish tartibi.

8-mavzu. Mehnat, kapital va texnologiya

Bozor munosabatlari va mehnat resurslaridan foydalanish ko'rsatkichlari. Mehnat samaradorligi. Mehnat unumdorligining kamayish qonuni. Mehnat resurslariga bo'lgan talab. Mehnat resurslari taklifi.

Asosiy va aylanma kapital mablag'lar. Ssuda foizi. Loyiha tushunchasi. Investitsiya va investitsiyalash. Yer bozori, yer taklifi, yer rentasi. Absolyut renta. Differensial renta. Yer narxi. Ishlab chiqarish nazariyasi.

9-mavzu. Taqchillik va joylashtirish

Taqchilikka umumiy tushuncha, mohiyati va mazmuni. Taqchillikni keltirib chiqaruvchi asosiy omillar va uni oldini olish yo'nalishlari. Tabiiy ofatlar natijasida kelib chiqadigan taqchillikning o'ziga xos xususiyatlari.

Favqulodda vaziyatlarda fuqarolarni xavfsiz hududlarga joylashtirish tashkiliy-huquqiy asoslari.

10-mavzu. Ishlab chiqarish imkoniyati chegarasi

Ishlab chiqarishga innovatsiyalarni joriy etishning iqtisodiy mexanizmi. Ishlab chiqarish tushunchasi va o'ziga xos xususiyatlari hamda ishlab chiqarishni rivojlantirishning ilmiy-uslubiy asoslari. Ishlab chiqarishni tarmoq va sohalari, ularning rivojlanishi, hozirgi ahvoli va istiqboli.

Innovatsion ishlab chiqarish faoliyati infratuzilmasining tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlari. Ishlab chiqarish imkoniyati chegarasi to'g'risida umumiy tushuncha, mohiyati va mazmuni. Tabiiy ofatlar sharoitida mahsulot ishlab chiqarish. Tabiiy ofatlar sharoitida ish bajarish va xizmatlar ko'rsatish.

11-mavzu. Iqtisodiy o'sish va texnologiya

Iqtisodiy o'sish, uning tarkibi, xususiyatlari, turlari, omillari, modellari, mexanizmlari va ularning amal qilish qonuniyatlari, davlatning iqtisodiy o'sish va rivojlanish siyosati hamda uning asosiy yo'nalishlari, iqtisodiy o'sish to'g'risidagi

Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik va biotexnologiyalar universiteti Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik va biotexnologiyalar universiteti "Iqtisodiyot va buxgalteriya hisobi" kafedrası dotsenti, i.f.n. I.Salamov tomonidan 70840111-Favqulodda vaziyatlarda veterinariya nazorati va jamoat salomatligini saqlash mutaxassisligi uchun "Ofatlarning jamoat salomatligini saqlash, iqtisodiyot va rivojlanishga ta'siri" fanidan tayyorlangan fan dasturiga

TAQRIZ

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018 yil 8 maydagi "Samarqand veterinariya meditsinasi institutini tashkil etish to'g'risida"gi PQ-3703-son, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 28-martdagi "Veterinariya va chorvachilik sohasida davlat boshqaruvi tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-5696-son Farmoni, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 31-martdagi "Veterinariya va chorvachilik sohasida kadrlar tayyorlash tizimini tubdan takomillashtirish to'g'risida"gi PQ-187-son qarorlarida belgilangan vazifalar ijrosini ta'minlash maqsadida Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik va biotexnologiyalar universitetida "O'quv rejalar va dasturlar, fanlar mazmunini tubdan qayta ko'rib chiqish, kadrlar iste'molchilari hamda ilg'or xorijiy tajribani hisobga olgan holda magistratura mutaxassisliklarining yangi o'quv-metodik komplekslarini yaratish hamda o'quv jarayoniga joriy etish asosiy vazifalardan biri etib belgilangan.

"Ofatlarning jamoat salomatligini saqlash, iqtisodiyot va rivojlanishga ta'siri" fani magistratura mutaxassisligining 70840111-"Favqulodda vaziyatlarda veterinariya nazorati va jamoat salomatligini saqlash" mutaxassisligiga mo'ljallangan bo'lib, o'quv rejada 180 soat, shu jumladan, 40 soat ma'ruza, 50 soat amaliy dars va 90 soat mustaqil ta'lim soatlari ajratilgan bo'lib, majburiy fanlar blokidan o'rin olgan.

"Ofatlarning jamoat salomatligini saqlash, iqtisodiyot va rivojlanishga ta'siri" fani dasturini mazmuni shuni ko'rsatadiki, fan dasturini tayyorlashda fanni o'rganish ketma-ketligiga rioya qilingan holda tartib bilan tuzilib, shu fanni o'rganish ketma-ketligiga mos keladi. Fan dasturi o'z ichiga 20 ta mavzuni qamrab olib, talabalarga xalqaro talablarga mos keladigan nazariy bilimlarini berish hamda ularda amaliy bilim, ko'nikma va malakalarni shakllantirish uchun xizmat qiladi.

Mazkur fan dasturi "Ofatlarning jamoat salomatligini saqlash, iqtisodiyot va rivojlanishga ta'siri" fani bo'yicha magistrantlar egallashi lozim bo'lgan bilim va ko'nikmalarni to'la qamrab olgan.

Umuman olganda, "Ofatlarning jamoat salomatligini saqlash, iqtisodiyot va rivojlanishga ta'siri" fan dasturi qo'yilgan talablarga javob beradi, undan 70840111-"Favqulodda vaziyatlarda veterinariya nazorati va jamoat salomatligini saqlash" mutaxassisligi talabalarini o'qitishda fan dasturi sifatida foydalanish uchun tavsiya etaman.

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
Samarqand filiali "Buxgalteriya hisobi va
statistika" kafedrası mudiri,
i.f.b.f.d. (PhD), dotsent

M.Sh.Mardonov

turli xil qarashlar, ularning asoslari va manbalarini, iqtisodiy o'sishni ta'minlashda davlat hamda nodavlat sektorining ahamiyati.

Texnologiya va ularni iqtisodiyotdagi o'rni. Tabiiy ofatlar sharoitida iqtisodiy o'sish va texnologiyalar holati.

12-mavzu. Tabiiy ofatlar va kapital-mehnat nisbati

Kapital, uning vujudga kelish manbalari. Mehnat resurslari, ularni shakllantirishda davlatning roli. Kadrlarni rejalashtirish va ishga qobiliyatli jamoani yaratishning ma'naviy-psixologik jihatlarini o'rganish. Iqtisodiyotda kapital-mehnat nisbati.

Tabiiy ofatlarni resurslarga va kapitalga ta'siri. Inson resurslaridagi yo'qotishning iqtisodiyotga ta'siri. Urbanizatsiya jarayonining global va regional jihatlar.

13-mavzu. Favqulodda holatlarda bozor taqsimlash mexanizmi

Taqchiliklar taqsimlashni talab qilishi. Bozor iqtisodiyotida taqsimlashning usul va mexanizmlari. Sotuvchilar o'rtasidagi raqobat.

Ishlab chiqaruvchilarni iste'molchilarning sotib olishlari mumkin bo'lgan narsalardan ko'proq ishlab chiqarishlarini rag'batlantirishi. Xaridorlar o'rtasidagi raqobat narxni oshirishi.

14-mavzu. Tabiiy ofatlar holatida davlatning iqtisodiy siyosati

Davlat siyosatining naf va xarajatlari. Hukumatning bozor iqtisodiyotiga aralashishi, uning iqtisodiy ahamiyati. Davlatning milliy mudofaa va xavfsizlikni ta'minlashi, ekologik muammolarni hal etishi, mulk huquqlarini belgilashi va himoya qilishi.

15-mavzu. Tabiiy ofatlar sharoitida davlatning budjet siyosati

Tabiiy ofatlarni oldini olish va boshqarishda davlat xarajatlari. Kompensatsiya to'lash tamoyillari va usullari. Tabiiy ofatlarni oldini olish va bartaraf etishni moliyalashtirish.

Davlat budjeti daromadlari va ularining ijrosi. Budjet tashkilotlarida daromadlar va xarajatlar smetasi va ularni tuzish tartibi. Budjet tashkilotlarida shtatlar jadvalini tuzishning xususiyatlari. Budjet mablag'lari bo'yicha smeta xarajatlarini tuzish tartibi va ularning ijrosi.

16-mavzu. Tabiiy va texnogen ofatlarda davlat va bozor boshqaruvi

Favqulodda holatlarda davlat boshqaruv organlari, ularning tarkibiy tuzilmasi

va funksiyalari. Ofatlarda tavakkilchilikni boshqarish. Sug'urta tashkilotlari va turlari. Veterinariya va chorvachilik sohasida davlat boshqaruvi tizimi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Veterinariya va chorvachilik sohasida davlat boshqaruvi tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi Farmoni, "Veterinariya va chorvachilik sohasida kadrlar tayyorlash tizimini tubdan takomillashtirish to'g'risida"gi qarorlarining mazmun-mohiyati.

17-mavzu. Ofatlarning iqtisodiy qiymatini baholash. Tabiiy va texnogen ofatlarning iqtisodiy qiymati

Aholining naf va xarajatlari, oqilona tanlash, ijtimoiy tanlov nazariyasi. Bozor va nobozor baholash usullari mohiyati, mazmuni va turlari. Kontengent baholash, keltirib chiqarilgan baholar. Ishlab chiqarish funksiyasi.

Ijtimoiy tahdid, ofatlarning aholi uchun ko'zda tutilmagan oqibatlar. Tabiiy ofatlarning aholi uchun iqtisodiy qiymati. Texnogen ofatlarning aholi uchun iqtisodiy qiymati.

18-mavzu. Favqulodda vaziyatlar oqibatlarini bartaraf etish xarajatlari

Xarajatlar haqida tushuncha. Xarajatlarni turkumlash. Favqulodda vaziyatlar oqibatlarini bartaraf etish bo'yicha tamarxga qo'shiladigan xarajatlarni umumlashtirish va ularni taqsimlash. Xarajat elementlari va xarajat moddalari. Xarajat normasi, normativi. Inson salomatligini saqlash va tiklash bilan bog'liq xarajatlar. Xususiy mulkni tiklash bilan bog'liq xarajatlar. Xarajatlar dinamikasi va uni nazorat qilish.

19-mavzu. Favqulodda holatlarda jamoat sog'ligini saqlash ishini tashkil qilish

O'zbekistonda veterinariya va karantin qonunchiligi hamda xizmatlari. Davlat veterinariya xizmati va ularning favqulodda holatlardagi faoliyati. O'zbekiston Respublikasi veterinariya va chorvachilikni rivojlantirish davlat qo'mitasining favqulodda holatlardagi vazifasi. Davlat karantin tashkilotlari va ularning favqulodda holatlardagi faoliyati.

20-mavzu. Favqulodda holatlarning oldini olishda veterinariya va oziq-ovqat xavfsizligi xizmati vazifalari

O'zbekistonda veterinariya sanitariyasi va oziq-ovqat xavfsizligi xizmati vazifalari. Davlat veterinariya sanitariyasi va oziq ovqat xavfsizligi xizmatining favqulodda holatlarning oldini olishdagi roli. Sanitariya va epidemiologik ofatlarning oldini olish bo'yicha tadbirlar va ularning samaradorligi. YALpi ichki mahsulot

Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik va biotexnologiyalar universiteti Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik va biotexnologiyalar universiteti "Iqtisodiyot va buxgalteriya hisobi" kafedrasida dotsenti, i.f.n. I.Salamov tomonidan 70840111-Favqulotda vaziyatlarda veterinariya nazorati va jamoat salomatligini saqlash mutaxassisligi uchun "Ofatlarning jamoat salomatligini saqlash, iqtisodiyot va rivojlanishga ta'siri" fanidan tayyorlangan fan dasturiga

TAQRIZ

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 1 iyundagi PF-5066-son "Favqulodda vaziyatlarning oldini olish va ularni bartaraf etish tizimi samaradorligini tubdan oshirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi farmoyishida O'zbekiston Respublikasi Favqulodda vaziyatlar vazirligi kadrlar salohiyatini mustahkamlash, xodimlarni tayyorlash va ularning malakasini oshirish mexanizmlarini takomillashtirish vazifa qilib qo'yilgan.

Favqulodda vaziyatlarda fundamental va amaliy bilimlar integratsiyasini ta'minlashda zamonaviy usullarni qo'llash, mutaxassisligi bo'yicha ilmiy-tadqiqot ishlarini bajarish, kasb faoliyatining ko'zlangan natijalariga erishishda jarayonlarni modellashtirish va tizimli yondashish borasidagi ilmiy bilimlar, amaliy mahorat hamda ko'nikmalarni shakllantirish talab etiladi. Favqulodda vaziyatlarda tavakkalchilikni boshqarish va rejalashtirish, aholi farovonligining o'sish ko'rsatkichlari, iqtisodiy o'zgarish omillari, taklif va talab asoslari, narx belgilash tamoyillari, favqulodda holatlarda taqchillik va joylashtirish, tabiiy ofatlarni iqtisodiyotga ta'siri bo'yicha tahliliy dastur ishlab chiqishda muhim ahamiyatga ega ekanligini inobatga olib, 70840111-Favqulotda vaziyatlarda veterinariya nazorati va jamoat salomatligini saqlash magistratura mutaxassisligi bo'yicha magistrlar tayyorlash uchun "Ofatlarning jamoat salomatligini saqlash, iqtisodiyot va rivojlanishga ta'siri" fanidan fan dasturi ishlab chiqilgan.

Mazkur fan o'quv rejada majburiy fanlar blokidan o'rin olgan bo'lib, ushbu fanni o'zlashtirish uchun 40 soat ma'ruza, 50 soat amaliy dars va 90 soat mustaqil ta'lim soatlari ajratilgan.

"Ofatlarning jamoat salomatligini saqlash, iqtisodiyot va rivojlanishga ta'siri" fanidan dasturning asosiy qismida fanning mazmuni, maqsadi, ma'ruzalar, amaliy-laboratoriya mashg'ulotlar va mustaqil ishida chet el adabiyotlaridan olingan ma'lumotlarga asoslangan magistrantlar uchun o'rganishi va foydalanishi lozim bo'lgan masalalarni yoritgan.

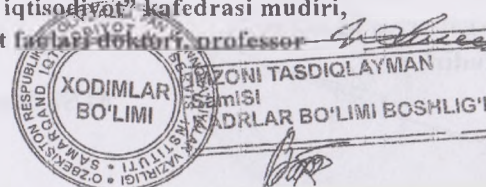
Umuman olganda, "Ofatlarning jamoat salomatligini saqlash, iqtisodiyot va rivojlanishga ta'siri" fan dasturi qo'yilgan talablarga javob beradi, undan 70840111-"Favqulodda vaziyatlarda veterinariya nazorati va jamoat salomatligini saqlash" mutaxassisligi talabalarini o'qitishda fan dasturi sifatida foydalanish uchun tavsiya etaman.

Samarqand iqtisodiyot va servis instituti

"Raqqamli iqtisodiyot" kafedrasida mudiri,

iqtisodiyot fanlari doktori, professor

K.J.Mirzaev

	<p>sifatli ta'lim yili"da amalga oshirishga oid Davlat dasturi to'g'risida. 2023-yil 28-fevral, PF-27-son.</p> <p>2. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekistonda erkin va farovon yashaylik. - Toshkent: "Tasvir" nashriyot uyi, 2021 yil.</p> <p>3. Mirziyoyev Sh.M. Insonparvarlik, ezgulik va bunyodkorlik-milliy g'oyamizning poydevoridir. -Toshkent: "Tasvir" nashriyot uyi, 2021 yil. – 36 bet.</p> <p>4. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi. -Toshkent: "O'zbekiston" nashriyoti, 2022 yil.</p> <p>5. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 28-martdagi "Veterinariya va chorvachilik sohasida davlat boshqaruvi tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-5696 son Farmoni.</p> <p>6. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 31-martdagi "Veterinariya va chorvachilik sohasida kadrlar tayyorlash tizimini tubdan takomillashtirish to'g'risida"gi PQ-187-son qarori.</p> <p>7. Салимов Б.Т., Мухитдинова У.С., Мустафулов Ш.И., Салимов Б.Б. Микроиктисодиёт: Дарслик -Т.: ТДИУ, 2006 йил.</p> <p>8. Sherman Folland, Allen C. Goodman. The economics of health and health care, 8th ed. Miron Stano Routledge, 2017 year.</p> <p>9. Umarxodjayeva M.G., Yaxyayeva I.K. Ishlab chiqarish menejmenti. - Toshkent: "Iqtisodiyot", 2019.</p> <p style="text-align: center;">Axborot manbalari</p> <p>1. www.edu.uz – O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi.</p> <p>2. www.lex.uz – O'zbekiston Respublikasi Adliya vazirligi portali</p> <p>3. www.mf.uz – O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va moliya vazirligi portali</p>
7.	Fan dasturi Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik va biotexnologiyalar universiteti Kengashining 2024-yil "2"-avgustdagi "12-sonli bayoni bilan ma'qullangan.
8.	<p>Fan/modul uchun mas'ul:</p> <p>Salamov I. – SamDVMCHBU, "Iqtisodiyot va buxgalteriya hisobi" kafedrası dotsenti, iqtisodiyot fanlari nomzodi</p>
9.	<p>Taqrizchilar:</p> <p>1. Mirzayev Q.J.- Samarqand iqtisodiyot va servis instituti "Raqamli iqtisodiyot" kafedrası mudiri, i.f.d., professor</p> <p>2. Mardonov M. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti Samarqand filiali "Buxgalteriya hisobi va statistika" kafedrası mudiri i.f.b.f.d. (PhD), dotsent</p>

	<p>iqtisodiy o'sish ko'lami va o'lchamlarini tahlil etish vositasi sifatida.</p> <p style="text-align: center;">III. Amaliy va laboratoriya mashg'ulotlari bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar</p> <p style="text-align: center;">III.1. Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Tabiiy ofatlar (tavsiflar). 2. Iqtisodiyotga kirish. 3. Ishlab chiqarish imkoniyati chegarasi. 4. Samaradorlik, iqtisodiy o'sish, texnologiya. 5. Tabiiy ofatlar holatida bozorlar harakati 6. Narxni nazorat qilish, narxlarni boshqarish, imtiyozlar. 7. Tabiiy ofat yuz bergan paytda hukumat harakati. 8. Rag'batlantirish, oqilona tanlash. 9. Ofatlar holatida aholi faoliyati. 10. Ofatlarning aholi uchun ko'zda tutilmagan oqibatlari. 11. Inson salomatligini saqlash va tiklash bilan bog'liq xarajatlar. 12. Davlat siyosatining naf va xarajatlari. 13. Hukumatning bozor iqtisodiyotiga aralashishi, uning iqtisodiy ahamiyati. 14. Davlatning milliy mudofaa va xavfsizlikni ta'minlashi, ekologik muammolarni hal etishi, mulk huquqlarini belgilashi va himoya qilishi. 15. Tabiiy ofatlarni resurslarga va kapitalga ta'siri. 16. Inson resurslaridagi yo'qotishning iqtisodiyotga ta'siri. 17. Narx tushunchasi, tamoyillari va funksiyalari. 18. Bozor iqtisodiyotida taqsimlashning usul va mexanizmlari. 19. Mehnat samaradorligi. Mehnat unumdorligining kamayish qonuni. 20. Asosiy va aylanma kapital mablag'lar. 21. Investitsiya va investitsiyalash. 22. Favqulodda holatlarda davlat boshqaruv organlari, ularning tarkibiy tuzilmasi va funksiyalari. 23. Ofatlarda tavakkilchilikni boshqarish. 24. Bozor va nobozor baholash usullari mohiyati, mazmuni va turlari. 25. Tabiiy va texnogen ofatlarning aholi uchun iqtisodiy qiymati. <p>Amaliy mashg'ulotlarni tashkil etish bo'yicha kafedra professor-o'qituvchilari tomonidan uslubiy ko'rsatma va tavsiyalar ishlab chiqiladi. Unda magistrantlar asosiy ma'ruza mavzulari bo'yicha olgan bilim va ko'nikmalarini amaliy mashg'ulotlarda tajribalarni bajarish orqali yanada boyitadilar.</p> <p>Amaliy mashg'ulotlar zarur asbob-uskunalar bilan jihozlangan auditoriyada bir guruhga bir o'qituvchi tomonidan o'tkazilishi lozim. Mashg'ulotlar faol va interfaol usullar yordamida o'tilishi, mos ravishda munosib pedagogik va axborot</p>
--	--

texnologiyalarini qo'llanilishi maqsadga muvofiq.

III.II. Laboratoriya mashg'ulotlari rejalashtirilmagan

IV. Fan bo'yicha kurs ishi rejalashtirilmagan

V. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:

1. Inson salomatligini saqlash va tiklash bilan bog'liq xarajatlar.
2. Monopol hokimiyat va jamiyat farovonligi.
3. Iste'molchilar daromadiga ko'ra narxlarini belgilash.
4. Mahsulotlarni xarid qilish uchun qo'shimcha iste'molchilarni jalb qilish.
5. Iste'mol hajmiga ko'ra narxlar diversifikatsiyasi.
6. O'zbekistonda veterinariya va karantin qonunchiligi hamda xizmatlari.
7. Davlat veterinariya xizmati va ularning favqulodda holatlardagi faoliyati.
8. Davlat karantin tashkilotlari va ularning favqulodda holatlardagi faoliyati.
9. O'zbekistonda veterinariya sanitariyasi va oziq-ovqat xavfsizligi xizmati vazifalari.
10. Davlat veterinariya sanitariyasi va oziq ovqat xavfsizligi xizmatining favqulodda holatlarning oldini olishdagi roli.
11. Sanitariya va epidemiologik ofatlarning oldini olish bo'yicha tadbirlar va ularning samaradorligi.
12. Bozor iqtisodiyotida taqsimlashning usul va mexanizmlari.
13. Ishlab chiqaruvchilarni iste'molchilarning sotib olishlari mumkin bo'lgan narsalardan ko'proq ishlab chiqarishlarini rag'batlantirishi.
14. Xaridorlar o'rtasidagi raqobat narxni oshirishi.
15. Bozor munosabatlari va mehnat resurslaridan foydalanish ko'rsatkichlari.
16. Investitsiya va investitsiyalash.
17. Favqulodda holatlarda davlat boshqaruv organlari, ularning tarkibiy tuzilmasi va funksiyalari.
18. Ofatlarda tavakkilchilikni boshqarish.
19. Sug'urta tashkilotlari va turlari.
20. Aholining naf va xarajatlari, oqilona tanlash, ijtimoiy tanlov nazariyasi.
21. Bozor va nobozor baholash usullari mohiyati, mazmuni va turlari.
22. Kontengent baholash, keltirib chiqarilgan baholar Ishlab chiqarish funksiyasi.
23. Ijtimoiy tahdid, ofatlarning aholi uchun ko'zda tutilmagan oqibatlar.
24. Tabiiy ofatlarning aholi uchun iqtisodiy qiymati.
25. Texnogen ofatlarning aholi uchun iqtisodiy qiymati.

Mustaqil o'zlashtiriladigan mavzular bo'yicha magistrantlar tomonidan fan bo'yicha internet ma'lumotlarini to'plash, ularni o'rganish, o'quv adabiyotlari yordamida referat tayyorlash va uni taqdimot qilish tavsiya etiladi.

3.	<p>VI. Ta'lim natijalari / Kasbiy kompetensiyalari</p> <p>Talaba bilishi kerak:</p> <ul style="list-style-type: none"> - turli xil tabiiy ofatlarning turli geografik va ijtimoiy-iqtisodiy sharoitlarida qisqa, o'rta va uzoq muddatli iqtisodiy oqibatlar haqida <i>tasavvurga ega bo'lishi, (bilim)</i> - tabiiy ofat yuz berganidan so'ng, iqtisodiy o'sish va tabiiy ofatlardan keyin qayta tiklash uchun mumkin bo'lgan to'siqlarni bilishi va ulardan foydalana olishi; - bozor va boshqalar hukumatlarining ofat oqibatlarini bartaraf etishning afzalliklari va kamchiliklarini tushunib, turli xil tabiiy ofatlar, turli xil ijtimoiy-iqtisodiy sharoitlarda va turli turdagi tovarlar uchun ularni himoya qilishni <i>bilishi va ulardan foydalana olishi; (ko'nikma)</i> - favqulodda vaziyatlarda iqtisodiy o'zgarishga ta'sir ko'rsatuvchi omillar, taqchillikni keltirib chiqaruvchi asosiy omillar, tabiiy ofatlar natijasida kelib chiqadigan taqchillikning o'ziga xos xususiyatlari, ijtimoiy tahdid, ofatlarning aholi uchun ko'zda tutilmagan oqibatlarini aniqlash, tahlil qilish va yuzaga kelgan holatni baholash hamda zarur chora-tadbirlarni tezkor ishlab chiqish va amalga oshirish <i>ko'nikmalariga ega bo'lishi; (malaka)</i>
4.	<p>VII. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ma'ruzalar; • interfaol keys-stadilar; • seminarlar (mantiqiy fikrlash, tezkor savol-javoblar); • guruhlarda ishlash; • taqdimotlarni qilish; • individual loyihalar; • jamoa bo'lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar.
5.	<p>VIII. Kreditlarni olish uchun talablar:</p> <p>Joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazoratni muvaffaqiyatli topshirish.</p>
6.	<p>Asosiy adabiyotlar</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Murtazaev O., Axrorov F. Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti. Darslik. –Toshkent: "Ilm Ziyo", 2017. 2. Aliev Y.E. Innovatsion iqtisodiyot. - Toshkent: "Iqtisodiyot", 2019. <p>Qo'shimcha adabiyotlar</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining farmoni. 2022-2026 yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasini "Insonga e'tibor va